

การวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมไบโพลาสติกไทย: ศึกษาเฉพาะพันธุ์เวอร์จีเนีย

นายสุรศักดิ์ นุญประกอบ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๔

ISBN 974-561-554-5

008149

i 18058383

44-0

**AN ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF THE THAI TOBACCO LEAF INDUSTRY:
WITH SPECIAL FOCUS ON VIRGINIA VARIETY**

Mr. Surasak Boonprakob

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

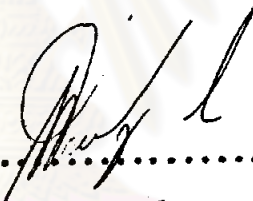
ISBN 974-561-554-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมใบยาสูบไทย: ศึกษาเฉพาะพื้นที่เวอรจิเนีย
โดย นายสุรศักดิ์ บุญประกอบ
แผนกวิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประสิทธิ์ บุญผาด)

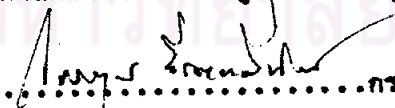
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกียรติวิบูลย์ ชมแข)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูลสง่า สมบูรณ์ญา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมใบยาสูบไทย: ศึกษาเฉพาะพันธุ์
เวอร์จิเนีย
ชื่อนิสิต นายสุรศักดิ์ บุญประกอบ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ไกรยุทธ อีรตยาศนันท์
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา ๒๕๖๕

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมใบยาสูบไทย: ศึกษาเฉพาะพันธุ์เวอร์จิเนีย" นี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงลักษณะโครงสร้างของอุตสาหกรรมใบยาสูบไทยพันธุ์เวอร์จิเนียโดยเน้นที่การศึกษาาระบบตลาดและการค้าของใบยาสูบไทยพันธุ์เวอร์จิเนียและของใบยาสูบโลกเป็นพื้นฐาน การวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรม จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพิจารณาวางนโยบายให้ถูกต้องกับอุตสาหกรรมนี้ ทั้งนี้เนื่องจากการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมให้ได้พอดี ย่อมขึ้นอยู่กับระดับของความรู้ความเข้าใจโครงสร้างของตลาดหรือโครงสร้างของอุตสาหกรรมเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์ในแง่ของการขยายข้อความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมใบยาสูบไทย ซึ่งยังนับว่ามีผู้ศึกษาน้อยมาก

การศึกษานี้ ผู้เขียนวิเคราะห์โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการจัดองค์การอุตสาหกรรม (Industrial Organization theory) อันเป็นรูปแบบการวิเคราะห์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง พฤติกรรมและการดำเนินงานของตลาด (Market Structure, Conduct, and Performance Approach) โดยศึกษาจากส่วนประกอบ ๓ ตัว คือ

๑. Vertical Integration หรือการรวมตัวในแนวตั้งของผู้ซื้อขายใบยาสูบ นับตั้งแต่ชาวไร่จนถึงบริษัทส่งออก
๒. Export Concentration หรือระดับการกระจุกตัวของ การส่งออกของบริษัทส่งออกใบยาสูบเวอร์จิเนีย

การวิเคราะห์นี้ใช้วิธีการวัด ๒ วิธี คือ Comprehensive Concentration Index และ Thiel's Method การคำนวณใช้ข้อมูลการส่งออกรายบริษัทของบริษัทส่งออกในปี ๒๕๑๒, ๒๕๑๔ และ ๒๕๑๖ โดยอยู่ภายใต้สมมุติฐานว่า

การส่งออกมีลักษณะเป็นอิสระต่อกัน (Independently) ๓. Joint Venture หรือ การ
เข้าร่วมทุนของต่างชาติ โดยพิจารณาจากการถือหุ้น ทั้งนี้การวิเคราะห์ทั้งหมดใช้ข้อมูล ตั้งแต่
ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ถึง ๒๕๒๑

ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมใบยาสูบไทยพันธุ์เวอร์จิเนียเป็นอุตสาหกรรมที่มีการ
รวมตัวในแนวดิ่ง เฉพาะกรณีของบริษัทส่งออกเท่านั้น ส่วนผู้ซื้อขายอื่นมีลักษณะการซื้อขายแบบ
ธรรมดาโดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะการให้เครดิต อุตสาหกรรมใบยาสูบไทยพันธุ์
เวอร์จิเนียเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันในช่วงของการส่งออก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา
ข้อเท็จจริงภายหลังของผู้เขียนพบว่า สมมุติฐานที่ว่าบริษัทส่งออกประกอบธุรกิจการส่งออกอย่าง
เป็นอิสระต่อกัน (Independently) ไม่เป็นความจริง โดยบริษัทส่งออกมีความสัมพันธ์กัน
เช่น ในฐานะของบริษัทแม่และบริษัทในเครือ แต่ผู้เขียนมิได้ทำการคำนวณค่าการกระจุกตัว
ภายใต้สภาพการณ์ใหม่นี้ ซึ่งหากมีการคำนวณแล้ว คาดว่าการกระจุกตัวจะสูงขึ้น และประการ
สุดท้าย อุตสาหกรรมใบยาสูบไทยพันธุ์เวอร์จิเนียมีลักษณะโครงสร้างของอุตสาหกรรม เป็นการ
ร่วมทุน โดยมีชาวต่างชาติร่วมถือหุ้นในบริษัทส่งออกชั้นนำของไทย ๑๐ บริษัท ถึง ๓๔ เปอร์เซ็นต์
อันเนื่องมาจากลักษณะการขยายตัวของบริษัทในแนวดิ่ง (Vertical Expansion)
เพื่อพยายามควบคุมแหล่งวัตถุดิบ ของบริษัทยาสูบข้ามชาติชั้นนำของโลก

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากลักษณะของอุตสาหกรรมทั้ง ๓ ประการ ในระดับ
จุลภาค ทำให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในทุกระดับของผู้ซื้อขายใบยาสูบ โดยอาศัยการ
พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในระดับมหภาค ก่อให้เกิดอุปสรรคของผู้เข้าแข่งขันรายใหม่ การ
โอนเทคโนโลยี คนไทยคงได้รับเพียงเทคโนโลยีระดับกลาง และเพิ่มความแตกต่างทางรายได้
โดยเฉพาะระหว่างประชาชนในภาคเหนือของประเทศ อย่างไรก็ตาม การศึกษาริวิจัยต่อไป
ควรคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าบริษัทส่งออกมิได้ประกอบธุรกิจการส่งออกอย่างเป็นอิสระต่อกัน
(independently) ส่วนการวัดระดับของการรวมตัวในแนวดิ่งควรใช้วิธีเชิงปริมาณ เช่น
อัตราว่างของมูลค่าเพิ่มต่อยอดขาย อัตราส่วนของสินค้าคงคลังต่อยอดขาย อันจะทำให้เกิด
ความสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ น่าจะมีการศึกษาถึงลักษณะการใช้ทุนหรือแหล่งที่มา
ของเงินทุนของบริษัทต่างชาติในอุตสาหกรรมนี้ เพื่อพิสูจน์ว่าการเข้าร่วมลงทุนของชาวต่างชาติ
เป็นการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาหรือไม่

2

Thesis Title An Analysis of The Structure of The Thai Tobacco Leaf
Industry: With Special Focus on Virginia Variety.

Name Mr. Surasak Boonprakob

Thesis Advisor Associate Professor Kraiyudht Dhiratayakinant, Ph.D.

Department Economics

Academic Year 1982

ABSTRACT

The objective of this study, "An Analysis of The Structure of The Thai Tobacco Leaf Industry: With Special Focus on Virginia Variety," is to analyse the characteristics and structure of the Thai Virginia tobacco leaf industry, with an emphasis on the study of market system of Thai Virginia and of world tobacco leaf. Such a study increases understanding of the market structure which is useful for policies formulation and market development.

In this study, the problems are analysed by using Industrial Organization Theory concerning the relation between market structure, conduct and performance approach. Three principal aspects are analysed, namely, 1) Vertical Integration, 2) Export Concentration which are employed two methods in calculating the concentration value: Comprehensive Concentration Index and Thiel's Method. Cross sectional data of export companies of 1969, 1975 and 1978 are used in the calculation with the assumption that firms; export is independently determined. and 3) Joint Venture which is based on the amount of share holdings.

The main findings can be summarized as follow:-

Thai Virginia tobacco leaf industry is vertically integrated with reference to export companies only, other production and distribution levels are on credit basis. Besides, the industry is very competitive in exports. The empirical results, however, reveal that it is not true that export company is independent. The relation is between mother company and its subsidiary, concentration value under this situation do not calculated. Finally, Thai Virginia tobacco leaf industry is joint venture by foreigners who hold about 30% shares in ten Thai leading export companies. This characteristic is a result of vertical expansion of world multinational tobacco leaf industry and its attempt to control natural resources in Thailand.

The economic impacts of these three characteristics are, in micro level, the benefits of both sellers and buyers in every level of tobacco leaf contractors by interdependence; and, in macro level, the barriers to new entry, transfer of intermediate technology to Thais, and increase in income differences among the people in the North. Further study, however, should take into account the fact that the exporting companies are interdependent. The measurement of vertical integration should be quantitative, such as value added-sales ratio, inventory-sales ratio, for increased understanding. Furthermore, any research on capital utilization, and sources of capital of foreign companies in this industry should be promoted as well to prove whether foreign joint-ventures result in foreign exchange surplus for Thailand.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จขึ้นได้ด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากหลายท่าน โดยเฉพาะ คร.ไกรยุทธ ชีรตยาศนันท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากมาย คร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ และ คร.ชูลสง่า สมบูรณ์ปัญญา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้ให้คำแนะนำอันมีคุณค่าเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จขึ้นโดยเรียบร้อย อาจารย์ทั้ง ๓ ท่าน ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าโดยให้ความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งมาโดยตลอด และโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ซึ่งผู้เขียนขอถือโอกาสขอบพระคุณท่านทั้งสามอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ อาจารย์ เกียรติวิบูลย์ ขมแข ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ อาจารย์ พายัพ พยอมยนต์ และ คร.บุญฤทธิ์ นิงสานนท์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำอันเป็นประโยชน์

ผู้เขียนตระหนักอยู่เสมอว่าในระหว่างการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับกำลังใจจากคณาจารย์หลายท่าน คร.ทิพาภรณ์ โลกาพัฒนา คร.ชวนชัย อ้นนันท์ คร.วิวัฒน์ โชติเลอศักดิ์ และ คร.ประจักษ์ ศกุนตะลักษณะ ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกท่านที่กล่าวนามมานี้

ขอขอบพระคุณหลายท่านที่มีได้กล่าวนามไว้หมด ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ และขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่โรงงานยาสูบ เจ้าหน้าที่กรมสรรพสามิต เจ้าหน้าที่กองทะเบียนธุรกิจกระทรวงพาณิชย์ ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และข้อคิดเห็นทางด้านข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างสูง

ความดีหากจะมีพียงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่ คุณณภัส บุญประกอบ พี่ชายของผู้เขียน และประชาชนผู้ยากไร้บนผืนแผ่นดินไทย ความผิดพลาดอันพียงเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ย่อมเป็นของผู้เขียน เพียงผู้เดียว

สุรศักดิ์ บุญประกอบ

สิงหาคม ๒๕๒๕

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ	๙
สารบัญตาราง	๑๑
สารบัญภาพ	๑๒
บทที่	
๑. บทนำ	๑
๑. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๒
๒. ขอบเขตและวิธีการศึกษา	๓
๓. คุณค่าทางวิชาการที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๒. ความสำคัญของอุตสาหกรรมไบยาซูบ	๖
๑. ด้านการทำรายได้ให้แก่รัฐ	๗
๒. ด้านแรงงาน	๘
๓. ด้านการค้าต่างประเทศ	๘
๔. ด้านผู้บริโภคภายในประเทศ	๑๐
๓. ลักษณะการจัดองค์การอุตสาหกรรม	๑๑
๑. ลักษณะตลาดทางเศรษฐกิจ	๑๑
๑.๑ ตลาดทางค้าผู้ผลิต	๑๑
๑.๒ ตลาดทางค้าผู้ซื้อ	๑๔
๑.๓ ตลาดที่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายมีลักษณะเช่นเดียวกัน	๑๕
๒. รูปแบบสำหรับการวิเคราะห์การจัดองค์การอุตสาหกรรม	๑๖
๒.๑ โครงสร้างการตลาด (Market structure)	๑๗
๒.๒ พฤติกรรมการตลาด (Market conduct)	๑๘
๒.๓ ผลของการดำเนินงาน (Performance)	๑๙

บทที่

๔. ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมในยาสูบไทย:	
พันธู์เวอร์จีเนีย	๒๑
๑. ทฤษฎีการรวมตัวในแนวตั้ง (Vertical Integration) ..	๒๑
๑.๑ วิธีการวัดการรวมตัวในแนวตั้ง	๒๓
๑.๒ แรงจูงใจที่ก่อให้เกิดการรวมตัวในแนวตั้ง	๒๔
๑.๓ ผลของการรวมตัวในแนวตั้ง	๒๕
๒. ทฤษฎีการกระจุกตัว (Concentration)	๓๐
๒.๑ แนวความคิดในการวัด Concentration	๓๑
๒.๑.๑ Absolute Concentration	๓๑
๒.๑.๒ Inequality Concentration	๓๓
๒.๑.๓ Herfindahl Summary Index	๓๔
๒.๑.๔ Comprehensive Concentration Index	๓๖
๒.๑.๕ Theil's Method	๔๐
๒.๒ ผลของการกระจุกตัว	๔๔
๓. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการร่วมทุน (Joint Venture)	๔๕
ผลกระทบของการร่วมทุน	๕๐
๔. วิธีดำเนินการวิเคราะห์	๕๒
๕. อุตสาหกรรมในยาสูบไทยพันธู์เวอร์จีเนีย เป็นอุตสาหกรรมที่มีการรวมตัว	
ในแนวตั้งและมีการแข่งขันในช่วงของการส่งออก	๕๔
๑. เป็นอุตสาหกรรมที่มีลักษณะการรวมตัวในแนวตั้ง (Vertical	
Integration)	๕๔
๑.๑ ระบบตลาดและการค้าในยาสูบไทยพันธู์เวอร์จีเนีย ..	๕๔
๑.๒ Vertical Integration ของการซื้อในยาสูบไทย	
พันธู์เวอร์จีเนีย	๖๕

๑.๒.๑	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ม่เีบยากับชาวไร่เีบยาศค	๖๔
๑.๒.๒	ความสัมพันธ์ระหว่างโรงงานยาสูบกับผู้ม่เีบยา	๗๑
๑.๒.๓	ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทส่งออกกับผู้ม่เีบยา	๗๔
๑.๓	ผลของการรวมตัวในแนวตั้งของอุตสาหกรรมเีบยาสูบไทย	
	พันธ์เวอร้จเีบย	๘๗
๒.	เีบยอุตสาหกรรมที่มีลักษณะแข่งขันกัน	๘๘
๒.๑	วิธีการวัดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม	๙๐
๒.๒	ผลของการวิเคราะห์	๙๑
๖.	อุตสาหกรรมเีบยาสูบไทยพันธ์เวอร้จเีบย เีบยอุตสาหกรรมที่มีลักษณะ	
	โครงสร้างของการลงทุนเีบยการร่วมทุน	๙๘
๑.	ระบบการตลาดเีบยาสูบโลก	๙๘
๒.	ระบบการตลาดพันธ์	๑๐๔
๓.	บริษัทยาสูบข้ามชาติในอุตสาหกรรมเีบยาสูบไทย	๑๐๖
๔.	อุตสาหกรรมเีบยาสูบไทยพันธ์เวอร้จเีบย เีบยอุตสาหกรรมที่มี	
	ลักษณะโครงสร้างของการลงทุนเีบยการร่วมทุน (Joint	
	Venture)	๑๐๗
๗.	ผลของลักษณะโครงสร้างอุตสาหกรรมเีบยาสูบไทยพันธ์เวอร้จเีบยที่	
	กระทบต่อเศรษฐกิจ	๑๑๔
๑.	ผลทางด้านจุลภาค (Micro)	๑๑๔
๒.	ผลทางด้านมหภาค (Macro)	๑๒๔
๘.	สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๒๘
บรรณานุกรม		๑๓๓
ภาคผนวก		๑๓๗
ประวัติการศึกษา		๑๖๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ปริมาณการผลิตสุทธิของโรงงานยาสูบ	๘
๔.๑	การหา Concentration โดยใช้ Lorenz Coefficient	๓๔
๔.๒	การหาค่าของ Concentration โดยใช้ Summary Index	๓๕
๔.๓	เปรียบเทียบ CCI และ Summary Index	๓๗
๔.๔	การคำนวณค่า CCI ของอุตสาหกรรมยาสูบ ปี ๑๙๖๗	๓๘
๕.๑	โควต้าปกติและส่วนเกิน ๑๕ เปอร์เซ็นต์	๔๘
๕.๒	จำนวนโควตาคารผลิตใบยาสูบ เวอร์จิเนียต่างจังหวัดที่โรงงานยาสูบกำหนด พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒	๕๔
๕.๓	ปริมาณสถานีบ่มใบยาและโรงบ่มใบยาพันธุ์เวอร์จิเนีย	๖๒
๕.๔	โควต้าและปริมาณใบยาแห้งที่ผู้บ่มใน เขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ส่งให้แก่โรงงานยาสูบ	๗๔
๕.๕	ผลการคำนวณค่าการกระจุกตัว	๗๖
๖.๑	อัตราการถือหุ้นและเงินทุนจดทะเบียนของบริษัทส่งออกใบยาสูบไทยพันธุ์ เวอร์จิเนีย	๑๑๐
๖.๒	เปรียบเทียบราคาส่งออกและนำเข้าใบยาสูบของประเทศไทย	๑๑๔

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

รูปที่		หน้า
๔.๑	รูปแสดงวิธีการจัดการกระจุกตัวแบบสมบูรณ์	๓๒
๔.๒	รูปแสดงการวัดการกระจุกตัวโดยใช้ Lorenz Curve	๓๓
๔.๑	แผนภาพการผลิตและการค้าใบยาสูบเวอร์จิเนียปัจจุบัน	๔๗
๔.๒	แผนภาพการค้าของบริษัทเอกชน	๖๓
๔.๓	แผนภาพขั้นตอนการแปรรูปใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียเพื่อการส่งออก ...	๘๒
๔.๔	แผนภาพการค้าของบริษัทส่งออก เช่น บริษัทเทพวงศ์	๘๔
๔.๕	แผนภาพการค้าระหว่างบริษัทส่งออกกับบริษัทต่างประเทศ	๘๖

 ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย